

Alm. rapgræs til frø

Alm. rapgræs er ikke kuldefølsom. Den er i meget tidlig vækst om foråret. Der høstes normalt kun frø på samme udlæg i 1 år.

Alm. rapgræs har et overfladisk rodnet og tåler ikke tørke.

Danmark er det eneste land inden for EU, som producerer alm. rapgræsfrø. Arealerne er de seneste år blevet stærkt reduceret.

Markplan / sædskifte

Alm. rapgræs dyrkes på lavtliggende, fugtige jorder, hvor der ikke optræder vandmangel. Alm. rapgræs tåler jorder, der kan være vandlidende i nogen tid i vinterperioden.

På gode muldrige jorder kan avlen lykkes, hvis der kan vandes i tørre perioder.

I et kornsædskifte har alm. rapgræs den fordel, at den ikke opformerer sædskiftesygdomme. Den er meget tvemoden og spildsom hen under fuldmodenhed. Spildfrø kan give problemer i efterfølgende frøgræsafrøder. Derfor bør den ikke indgå i et sædskifte med andre frøgræsser.

Nogle skadedyr (løvsnudebiller, fritfluer m.fl.) kan lægge æg i græs og påføre skade til den efterfølgende afgrøde.

Etablering

Der kan lægges ud i vårsæd om foråret eller i renbestand i juli-august. Sidste sådato for udlæg i renbestand er 10. august.

Hvis byg anvendes som dækafrøde, vælges en tidlig, kort og stråstiv sort. Der skal anvendes en moderat udsædsmængde, f.eks. 120-130 kg byg pr. ha, og dæksæden gødes moderat med kvælstof.

Såbed

Der sås på tromlet jord. Frøene er små. Tusindkornsvægten er ca. 0,2 g. Frøene bør kun sås i ca. 1 cm's dybde. Der skal udvises omhu ved tilberedning af såbedet. Det kan være en fordel at så med løftede såtrakte og dække frøet med efterharven -eventuelt med efterfølgende tromling.

Dæksædshalm skal fjernes omhyggeligt straks efter høst. Ved en jævn fordeling af planterne på hele arealet er et plantetal ned til ca. 75 pr. m² tilstrækkeligt, selv om planterne eventuelt er svage. Det er dog især under sådanne forhold en forudsætning, at marken er fri for andre græsarter, specielt en-årig rapgræs.

Udgå spildkorn. Generende mængder af vårsæd afpudses om efteråret.

Såtid

Alm. rapgræs kan udlægges i dæksæd om foråret, hvor udlægsfrøet sås straks efter, at dækafrøden er sået.

Det kan også udlægges i renbestand i august måned.

Udsæd

Afhængig af så- og spirebetingelser anvendes 6-8 kg udsæd pr. ha. Der skal etableres 200-250 græsplanter pr. m². Ved så tæt en plantebestand formindskes risikoen for forurening med andre græsarter, specielt enårig rapgræs.

Gødskning

Gødningsmængderne afpasses efter gødningstallene, som kan variere meget på de jordtyper, hvor alm. rapgræs normalt dyrkes.

Kvælstof

I begyndelsen af marts, i nogle år måske allerede sidst i februar, tilføres kvælstof. Det er vanskeligt at angive en eksakt mængde pga. de specielle jordtyper, alm. rapgræs dyrkes

på.

Afhængig af jordtypen tilføres fra 55-95 kg N pr. ha. Laveste mængde tilføres på meget humusholdig jord, og på mineral-jorder kan mængden øges.

Tilførsel af kvælstof skal dog altid ske under hensyntagen til, at ejendommens kvote overholdes.

Om efteråret tilføres der kvælstof til afgrøden efter afpudsning i 2-3 centimeters højde ultimo september. I renbestand tilføres kvælstof forud for såning

	Efterår
Udlæg i renbestand (kg N/ha)	35-40
Udlæg i dæksæd (kg N/ha)	25-30

Fosfor

På jord i normal gødningstilstand (Pt. 2-4) tilføres ca. 20 kg P

Kalium

På jord i normal gødningstilstand (Kt 7-10) tilføres ca. 50 kg K pr. ha

Svovl

Om foråret tilføres der ca. 15 kg S pr. ha.

Ukrudt

Et lavt indhold af ukrudtsfrø er en forudsætning for lave renseomkostninger og en høj kvalitet af færdigvaren. Frø af følgende ukrudtsarter er vanskelige at rense fra frø af almindelig rapgræs og kan medføre udbyttetab: Skræppe, hønsetarm, agerrævehale, hundegræs, knæbøjet rævehale, blød hejre, andre arter og sorter af rapgræs samt flyvehavre. Større forekomster i marken af kamille, mælkebøtte, blød hejre, vindaks og kvik kan medføre udbyttetab. Se i øvrigt "[Problemukrudt i græs- og kløverfrøavl](#)".

Flyvehavre skal bortluges, idet den ikke må findes ved markkontrollen.

Græsukrudt

Følgende ukrudtsarter er særligt problematiske i forbindelse med dyrkning eller frarensning, og kan ikke bekæmpes tilfredsstillende i afgrøden:

[Flyvehavre](#)

[Hejre, blød](#)

[Hejre, gold](#)

[Kvik](#)

[Rapgræs, eng](#)

[Rapgræs, enårig](#)

[Rævehale, ager](#)

[Rævehale, knæbøjet](#)

[Vindaks](#)

Hvis disse arter findes på arealet, anbefales det at foretage sanerende bekæmpelse, inden afgrøden etableres.

Enårig rapgræs er især et problem ved dyrkning af alm. rapgræs, da der ikke findes muligheder for bekæmpelse.

Tokimbladet ukrudt

Tokimbladede ukrudtsarter der volder problemer i alm. rapgræs fordi de er vanskelige at frarenses er:

[Fuglegræs](#)

[Hønsetarm](#)

[Forglemmigej](#)

[Skræppe](#)

[Kamille](#)

Kemisk bekæmpelse

Alm. rapgræs er meget følsom over for visse ukrudtsmidler i frøhøståret. Derfor skal forårssprøjtning undgås og tokimbladet ukrudt bekæmpes effektivt i udlægsåret. Den forekommende ukrudtsbestand bør bestemme valg af middel i dækafgrøden.

Sygdomme

Normalt angribes alm. rapgræs ikke af svampesygdomme i et omfang, som betinger bekæmpelse. Meldug og rust kan dog optræde i visse år. Tilt 250 EC, Folicur EC 250, Zenit 575 EC, Orius 200 EW eller Amistar kan anvendes.

Kun efter brug af Tilt 250 EC, Zenit 575 EC og Amistar må halmen anvendes som foder.

Skadedyr

Fritfluer

Ved udlæg i renbestand kan angreb af fritfluer forekomme. Bekæmpelse med pyrethroid foretages i afgrødens 1-2 blads stadie

Kuglemider

Kuglemider optræder i enkelte år, især i ældre marker. Bekæmpes først i maj, når mælkebøtten blomstrer. Skade af kuglemider kan forveksles med kuldeskade. Dimethoat benyttes.

Bladlus

Bladlus kan forekomme i juni, men da er alm. rapgræs så langt fremme i udvikling, at en behandling ikke er lønsom.

Løvsnudebillens larver

Løvsnudebillenslarver optræder i visse år, især på lettere jord. Æggene lægges i maj-juni, men skaden opdages først fra august, hvor græsset visner i områder af marken. Der er ingen bekæmpelsesmuligheder.

Høst

Alm. rapgræs er ret tvemoden. Den skal skårlægges, hvilket bør ske med slåmaskine. Et tykt skår efter en selvkørende skårlægger kan ikke blive tør efter evt. nedbør i vejringperioden.

Skårlægningstidspunktet er oftest i perioden 28. juni til 8. juli. Ved passende skårlægningstidspunkt er vandindholdet i frøene 35-40 pct., og der kræves en vejringstid på 8-14 dage, for at frøene er eftermodnet og nedtørret til lagerfasthed - 13 pct. vandindhold. Ved det rette tidspunkt for skårlægning drysser de mest modne frø af ved et let slag i hånden med toppen. De fleste toppe er ved at være gullige efter at have haft et rødviolet skær. Nogle er endnu grønlige. De fleste frø er vokstigtige.

Mange strå kan endnu være grønlige ved skårlægningstidspunktet.

Det er nødvendigt, at mejetærskeren er påmonteret returløb, og at brolister lægges i broen. Frøene er ret vanskelige at tærskes af og skille fra halmen. I nogle få tilfælde er det lønsomt at tærske alm. rapgræs to gange. Efter et par dages vejring af halmen tærskes anden gang.

Mejetærskerens indstilling

Cylinderhastighed:	1.000-1.100 omdr./min.
Broafstand:	Fortil: ca. 10 mm Bagtil: ca. 3 mm Evt. montering af blændeplader
Emtesold:	Lamelåbning: 12 mm
Emtesoldforlænger:	Lamelåbning: 14 mm
Kornsold:	Lamelåbning: 6 mm
Luftretning:	Øverste vindleder stilles mod emtesoldets midterste-forreste del. Nederste vindleder stilles i midterstilling
Luftmængde:	Mindste - med laveste hastighed på blæseren
Returplade:	Stilles i øverste stilling

Kvalitet

For at frøet kan certificeres, skal renvaren opfylde følgende krav:

- min. 75 pct. spireevne
- min. 85 pct. renhed
- maks. 2,0 pct. indhold af andre arter, hvoraf der kun må være 1,0 pct. af en enkelt art.

0,8 pct. af andre rapgræsarter regnes ikke som urenhed. Der må være maks. 0,3 pct. kvik og 2 frø af skræppe i en analysemængde på 5 gram.

Kravene til gode handelskvaliteter er betydeligt højere end normerne for certificering.

Kontrakt

Dyrkningen sker på kontraktbasis.

I kontrakten er anført de forhold, der danner grundlaget for afregning. For at opnå fuld afregning skal de i kontrakten anførte normer opfyldes.

Afregning sker på grundlag af følgende krav:

- Andelen af rent spiret frø skal være 87%
- Der må max være 0,5% andre plantearter
- Ved et indhold over 0,1% andre rapgræsser og hundegræs reduceres afregningsprisen med 10%

Udbytte

Gennemsnitsudbyttet for engrapgræs ses i den [årlige sortsundersøgelse](#), der udarbejdes af Landscentret, Planteproduktion i samarbejde med frøhandlen. Det gennemsnitlige udbytte for alm. rapgræs var 819 kg/ha i 1999-2008.

Økonomi

I årsberetningen fra Brancheudvalget for Frø, [årsberetning](#), tabel 8, ses afregningspriser til avlere af græsmarksbælgplanter og græsfrø.

I tabellen herunder ses gennemsnitligt udbytte (kg/ha), pris (kr/kg) samt bruttoindtægt (kr/ha) for engrapgræs.

	Udbytte (kg/ha)	Pris (kr/kg)	Bruttoindtægt (kr/ha)
2004/2005	549	10,42	5.721
2005/2006	1.057	9,75	10.306
2006/2007	795	10,94	8.697
2007/2008	588	14,53	8.544
Gennemsnit	747	11,41	8.317